

Leto XI.

Številka 7.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

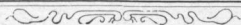
1895.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Vladimir Pappafava</i> : O početku in zgodovini beležniške naprave (Dalje.)	193
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a</i>) Slučaj po §-u 951. obč. drž. zak.	203
<i>b</i>) K razlaganju §-a 887. obč. drž. zak.	217
3. Književna poročila	220
4. Razne vesti	222
5. Pregled pravosodstva	223

O početku in zgodovini beležniške naprave.

Studija dra. Vladimira Pappafave, odvetnika v Zadru.

(Dalje.)

Nasprotno so tabulariji, kateri so bili ustanovljeni pod Markom Avrelijem, „*civitatum et provinciarum rationes tractabant.*“ (V. Gothofred. ad tit. 4, lib. II. Cod. Theod.) Oni so bili osobito poklicani za upravo davkov, pisanje hipotečnih knjig (*tabularia civitatum*), itd. (Gothofredus ad Leg. 3 Cod. Theod. De Decur.). Natančnost, s katero so izvrševali te naloge in pisali te knjige, pridobila jim je veliko zaupanje mej narodom, kateri se je včasih nanje obračal za sestavljanje pravnih listin, v kar so v nekaterih slučajih bili po zakonu pooblaščenih kakor na primer, kedar jedna stranka ni bila večča pisanja, ali kedar je kak slepec hotel razpolagati o svoji imovini, ali kedar so se napravljale zastavne pogodbe, itd.

Tabulariji razlikovali so se v tem od tabelijonov, da so bili javni sluge: „*erant servi civitatis aut rei publicae*“ (Cujacchio, loc. cit.) ... „*erant servi publici*, pravi Peretius (loc. cit.), *rei publicae et fisco adscripti et deputati ad rationes conficiendas et supputandas.*“ Z zakonom 3 cod. de tab. bilo je ustanovljeno, da morejo v to službi biti vsprejeti le slobodni ljudje. „*Generali lege sancimus, ut sive solidis provinciis, sive singulis civitatibus, necessarii fuerint tabularii, liberi homines ordinentur, neque ulli deinceps ad hoc officium patescat aditus qui sit obnoxius servituti, sed et si quis dominorum servum suum sive colonum chartas publicas ageret permiserit (consensus enim, non ignorantiam volumus obligari), ipsum quidem, in quantum interfuerit publicae utilitati, pro ratiociniis, quae servo sive colono agente tractata sunt, obnoxium altineri, servum autem competentibus affectum verberibus fisco addici.* In

praeteritum quoque decernimus, cura dominorum praesentari eos qui ratiocinia tractaverint, quorum interfuit ab initio providere, ne publicis actibus privata servitia immiscerentur, ut temporis sui quisque rationem positus in quaestione depromat.“ (Cod. Theod. VIII, 2, 5; Cod. X, 69, 3).

Cesarja Arkadij in Honorij počastila sta tabelijonski stan (beležništvo) s tem, da sta ga uvrstila med občinske čine (L. ult. D. De municip. et honor.); a dolžan je bil vsaki pošten in razsodni meščan, da ga izvršuje, kakor one poslednje, brezplačno. Ker je pa bil ta poklic združen z velikim trudom in z zamudo časa, dogajalo se je včasih, da so se nekateri meščani trudili, da bi se ga oteli ali se ga oprostili s tem, da so stopili v vojake ali mej častnike imperatorskega doma; ker je vsled tega nastala resna neprilika, rešila sta se tega najprvo car Konstantin in za njim cesarja Konstancij in Konstant, da so se temu zoperstavili z zakoni 18 in 20 Cod. de Dec. et fil. cor.

Tabelijoni bili so pri Rimljanih zelo uglednega stanu in Suida nam je opisuje kot „vires fide et virtute conspicui.“

Tudi cesarja Lev I. in Justinijan I. obračala sta svojo skrb na tabelijonski stan in ga povzdignila v veliko važnost in ugled.

Tabelijoni bili so zasebna korporacija, kateri je stal na čelu jeden predsednik imenovan primicerius (quasi primus in cera), in iz korporacije izbirali so se kolegijalno ostali tabelijoni znani radi svojega poštenja in izvežbani v pismu in govoru. „Certum“ pravi Cujaccio, znan prvak historijske šole, „certum tabellionum corpus sub primicerio, a quo ex collegii sententia tabelliones quique creabantur non nisi homines probae fidei et scribendi loquendique peritissimi (Ad Lib. X. Cod. et Exposit. Nov. 44, vol. II, col. gob E et 1092 D).

Volitev tabelijonov oglasiti se je morala najprej mestnemu prefektu. Dotični kandidat priti je moral predenj v svečani togi in tam morali so tabelijoni — volilci priseči, da jih na to volitev ni navedla niti preširnost, niti podmitljivost niti kak drug zaseben interes. Ko so tako prisegli, sledilo je imenovanje kandidata in prefekt vročil mu je prstan s ploščo, podobno pečatu, da bi se ga posluževal pri pismih, katera bi imel sestavljati.

Tabelijoni imeli so svoja sodišča ali urade po javnih mestnih trgih in tu namestil jih je svečanim načinom predsednik davkov ali mestni prefekt.

Oni napisavali so s skrajšanim zlogom pred svedoci dogovorjene članke svojih listin in sicer v matico imenovano *scheda* (*Isidorus*, lib. VI, cap. XIV), iz katere so pozneje prepisavali na čisto in to se je imenovalo: „*in purum seu in mundum instrumenta redigere*“ ali z drugimi besedami „*completio contractus*.“

Listine „*in purum et mundum redacti*“ prečitali so se na to svedokom, kateri so jih podpisali in za njim dodala se je formula: „*post roboratam a testibus traditam complivi et absolvi*“, ravno tako podpisal se je tabelijon in udaril na njo svoj uradni pečat.

Listina ni bila obvezna, niti se ni zmatrала kot dovršena, dokler ni bila prepisana na čisto in ni dobila podpisov strank, kar se razvidi iz zakona *contractus* v Kodeksu *de fide instr.*

Vsaka listina začeti je morala s pozivom imena Božjega, naznačenjem imena cesarjevega in leta njegovega vladarstva ter časa, katerega se je listina sestavila in sicer po mesecu, dnevu in po redovni številki.

Opomnimo mimogredé, da se je številka ponavljala vsakih petnajst let, katero je začelo pri Rimljanih s prvim januarijem in pri Grkih s prvim septembrom. Prvo izmed teh petnajst let naznačili so s prvo številko, drugo z drugo številko in tako naprej do petnajstega leta, za katerim se je številka ponovila. Številka je delo cesarja Avgusta, kateri je razdelil rimske pokrajine v tri dele, da bi mu vsakih petnajst let plačale davek, in naznanil in zapovedal, katera izmed njih bode vsako leto plačala tri davke javnim pobiračem, in ker je bila ta naredba izdana tri leta pred Kristusovim rojstvom, treba bi bilo deliti, da bi se izvedelo, katera številka je v veljavi, s petnajst in dodati tri in ona številka, katera je nadkriljevala petnajst, odgovarjala bi vladajoči številki.

„*Si per quindenos Domini diviseris annos
His tribus adjectis indictio certa notatur.*“

Cesar Justinijan izdal je s svojo Novelo 44 nekoliko modrih odredb v pogledu beležniške naprave.

Le-ta odredil je, da nobeden tabelijon ne sme poslati v svrhu sestavljanja pravnih listin svojega namestnika ali kake druge sebi podrejene osebe, in da take osebe ne morejo sestavljati strankam listin razun v njegovi navzočnosti. Ravno tako je odredil, da tabelijonom ni dovoljeno, prepisavati listine, katere so sestavili, na papir različen od onega, katerega so se posluževali pri sestavljanju matice, imenovane, kakor se je že reklo, scheda. Na običajnem papirji bil je na čelu ali pri dnu prve strani pritisnen kolek, kateri se je imenoval protokol (πρωτοκόλλον)¹⁾ in katerega je bilo zabranjeno odtrgati.

Na njem zabeležilo se je ime tako imenovanega comes sacrarum largitionum²⁾, kateri je nadzoroval pripravljanje papirja, potem dan, mesec in leto, katerega se je papir izgotovil . . . „Ut tabelliones non in alia charta scribant documenta, nisi in illa, quae in initio (quod vocatur protokolum) per tempora gloriosissimi Comitis sacrarum nostrarum largitionum habent appellationem; et tempus, quo charta facta est, . . . et ut protocolum non incidant sed insertum relinquunt idioque licet aliqua sit charta (nam et hoc sancimus) habens protocollum non ita conscriptum, sed aliam quamdam scripturam gerens, neque illam suscipiant, tam quam adulteram, et ad talia non opportunam; sed in sola tali charta, qualem dudum diximus, documenta scribant,“ (Nov. 44, Cap. 2). Protokol ni bil, kakor so nekateri trdili, neka vrsta indirektnih davkov, ampak sredstvo namenjeno, da ovira ponarejevanje, kakor se to jasno razvidi iz vzroka, kateri je bil povod njegovi ustanovitvi „novimus enim multas falsitates et talibus chartis ostensas, et prius et nunc . . . non dare occasionem quibusdam falsitatem

¹⁾ Gledé filologiškega in zgodovinskega izvira besede protokol glej: Eschriche, Diccionario sazonado de Legislation y Jurisprudencia, in Morcillo y Leon, Manual de teoria y práctica notarial st. 112.

²⁾ Comes sacrarum largitionum, kateri se je ustanovil v drugi polovici četrtega stoletja z nekim ukazom cesarja Dijoklecijana, bilo je ono, kar bi se reklo procurator fisci ali upravitelj državne blagajnice (fiscus). Glej: Marquardt, Römische Staatsverwaltung, V, II, str. 298—300.

committere itd.“ Cujaccio veli v tem pogledu: „Ut hodie chartae habent notam aliquam, ex qua dignoscitur quis eam chartam preparaverit, ita habebant olim chartae brevem adnotationem, quae declarabat quo comite largitionum (sub ejus cura erant chartariae), quo tempore at a quo preparatae fuissent chartae. — Ex eo arguebatur saepe falsitas, sicut Lutetiae audiui accidisse, ut Senatus suspectum chirografum ex die in eo adscripto, quo nondum ejus notae charta ulla erat in rerum natura, certissimo argumento, quasi falsum improbaret. Et hac ratione Justinianus non vult in chartis abscindi protocola.“

Ker si je bil Justinijan bolj v svesti o važnosti tabelijonskega stanu nego so to bili njegovi predniki, zahteval je, da so bili tabelijoni izvežbani tudi v pravoznanstvu (Nov. 66, cap. I, et nota 24 Gothof).

Odredil je dalje, da se njihovi namestniki in pomočniki ne bodo mogli imenovati več v sporazumu z magister census „gestis solemniter celebratis“ (Nov. 44, cap. I, § 4); dal je tabelijonom oblast, da se podpisujejo v imenu svojih namestnikov (Nov. 73, cap. VII, § 1); odredil je, da morajo prisostvovati pri sestavljanji inventarjev (L. 22, § 2, Cod. de iure delib.); da morajo podpisovati prijave, učinjene z namenom, da se prekini zastaranje, v krajih, kjer ni sodnikov (Nov. 73, cap. VII, § 1), in je zapretil z kaznijo onim tabelijonom, kateri bi sestavljali poslednje volje (oporoke), ne da bi se držali izrecnih izjav oporočnikovih (L. 29, infin. de her. inst.).

Pisatelji niso soglasni o dokazni moči, katero so pri Rimljanih uživale tabelijonske listine.

Nekateri trde, da so to bile proste privatne listine, namenjene jedino, da podpro izrek svedokov, kateri bi izpovedali o njihovem sklepu in da so se jedino v slučajih smrti tabelijona in svedokov, ali kedar se poslednji iz katerega koli razloga niso mogli zaslišati, ti spisi zmatrali kot „documenta ex se ipsis credibilia.“

Drugi med njimi Godelinus (De iure novissimo, lib. 4, c. 2) in Cujaccio (v Nov. 78, cap. I, pol. 524 izd. Fabrotova) mislijo, da so one imele dotlej vrednost kot prosta privatna pisma, dokler jih ni pred svedoki v svoje roke prejel censualis, apparitor

censualis, *magister census*¹⁾ ali v obče kateri uradnik, odrejen, da jim podeli verodostojnost s tem, da je udaril nanje javni pečat in prepisal je *ad acta*, to je v določene registre (in publica monumenta). V potrdilo tega navajajo zakon 6, Cod. de re iudicata: „*Gesta quae translata sunt in publica monumenta habent firmitatem perpetuam*.“

Drugi slednjič, med njimi Conti trdijo, in kakor se nam dozdeva na jačem temelji, da so taki tabelijonski spisi, samo da so se izvršile neke formalnosti uživali polno verodostojnost pred sodiščem, kakor se to očitno razvidi iz Const. 17, Cod. de fide instrum. VI, 21, katera je imela sledeče odredbe:

„*Contractus venditionum, vel permutationum, vel donationum, quas intimari non est necessarium: dationis etiam arrharum vel alterius cujuscumque causae, quas tamen in scriptis fieri placuit; transactionum etiam, quas in instrumentis recipi convenit, non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in mundum recepta, subscriptionibusque partium confirmata, et si per tabellionem conscribantur (instrumenta), etiam ab ipso completa et postremo a partibus absoluta sint: ut nulli liceat prius, quam haec ita praecesserint, vel a scheda conscripta (licet litteras unius partis vel ambarum habeat) vel ab ipso mundo, quod necdum est impletum vel absolutum, aliquod jus sibi ex eodem contractu et transactione vindicare; adeo ut nec illud in hujusmodi venditionibus liceat dicere, quod pretio statuto necessitas venditori imponatur, vel contractum venditionis perficere, vel id quod emptoris interest ei persolvere.*“

Med tem, ko se more z neko gotovostjo trditi, da so tabelijonske listine imele dokazno moč za svojo vsebino, zopet ni sumnje, da jim je manjkalo oni dovršeni karakter verodostojnosti, kateri se zahteva od spisa, da zadobi izvršilno moč.

Omenili smo preje, da so se v četrtem in petem stoletju uradniki cesarske pisarne razlikovali z imenom *notarii*. Tu

¹⁾ Z nazivom *censualis*, *apparitor censualis*, *magister census* zaznamoval se je za prvih štirih stoletjih rimskega cesarstva uradnik, namenjen, da sestavlja davčne zapisnike, kateri uradnik je imel v prvem in drugem stoletju naslov *a libellis et censibus*, *magister a libellis*, *magister a censibus*. Primerjaj: Marquardt, *Römische Staatsverwaltung*, II. knj. str. 208.

nam je treba dodati, da so tudi oni, kakor tudi tabelijoni, bili posebna korporacija imenovana *militia*. Načeloval jej je *primicerius*, kateri je moral voditi register, imenovan *laticulorum*, kamor so se vpisavale vse državne in vojaške službe in njihove plače. Dalje je treba tudi omeniti takozvane *tribuni notariorum*, kateri so poslovali kot prvi cesarski tajniki. O njih pravi neka konstitucija cesarja Zemonarja (Const. 1. Cod. Just. De Prim. Secund. et Nov. XII, 7) da: „... gloriosis obsequiis nonnihil Reipublicae commoditatis afferunt et decoris...“ Vrh tega nahajamo tudi takozvane *notarii militantes*, kateri so bili nekako vojni komisarji, pa *notarii praetoriani*, to je uradniki dodeljeni uradu pretorskega prefekta; *notarii frumenti*, dodeljeni prefektu za živež, *notarii decurionum*, kateri so sestavljali knjige o davku; *notarii scriptuarii*, kateri so imeli nalog, da so nadzorovali vzdrževanje imen mest in pokrajin. Nahajamo tudi še množino drugih beležnikov, kateri so se zvali z grškimi imeni, kakor n. pr. *symbolographi*, *hypomnematographi*, *mediogrammatei*, *grammatophilaces* itd.

Tudi v duhovniškem stanu, počenši od prvih časov krščanske vere, nahajamo neko vrsto uradnikov, kateri so se imenovali beležniki. Bili so to posebno *notarii regionarii*, katere je ustanovil leta 98. papež Klement, ter je poslal po vseh sedem cerkvenih pokrajinah z nalogom, da sprejemajo spise mučenikov, da pripravljajo narodu procesije, molilne obhode itd.; potem beležniki cerkvenega blaga, imenovani tudi *scriniarii*, in *protonotarii apostolici*, ustanovljeni po papežu Juliju prvem v prvi polovici četrtega stoletja. Njih nasledniki imenovali so se *participanti*, kedar so uživali neke pravice, kakor na primer pravico do jednega dela taks, katere je bilo plačevati rimski pisarni za njene odpravke, in *non participanti*, kedar so imeli ta naslov samo kot častni naslov.

Tu naj sledi formula, s katero so pričenjali odloki o imenovanju apostolskih beležnikov:

„*Collegium protonotariorum SS. D. N. Papae et S. Sedis apostolicae, de numero participantium romanae Curiae.*“

Venerabili viro cuicumque in dignitate ecclesiastica constituto, cui praesentes nostrae litterae, extra tamen urbis districtum, praesentabuntur, salutem in Domino sempiternam.“

V šestem stoletji so preje omenjeni uradniki papeške pisarne in drugih cerkvenih uradov, imenovani beležniki (s katerim imenom so se v prejšnjih časih imenovali po iztoku uradniki cesarske pisarne) tvorili korporacijo, imenovano *schola*, kateri je načeloval *primicerius* in njemu na strani stal je *secundicerius*. Jedno kakor drugo dostojanstvo spadalo je med najvišje in najvažnije duhovniške časti.

Tabelijoni opravljali so tudi nadalje isto službo, kakor za časa cesarstva: bili so občinstvu na uslugo za sestavljanje listin, toda niso imeli stanovskega značaja. Njihovi spisi imeli so zopet jednako dokazno moč kakor pod Justinijanom.

Tudi v tej dobi so tabelijoni, imenovani tudi *forenses*, *ammanuenses*, *cancellarii*, tvorili korporacijo, koje predstojnik se je imenoval mesto *primicerius*, *prototabellio*, pa tudi *consul*, *proconsul*, *massarius*, *gastaldionis* ali *castaldionis* in v trinajstem veku major.

Po osmem stoletji, pravi Conti (*Commentario della legge sul notariato italiano*, knj. I, st. 31), pretopila sta se tabelijon in beležnik v jedno samo osebo, jeden sam stan; *notarius* je ob jednom tudi *tabellio*. Tedaj ni bilo več zasebnega tabelijona in z beležnikom stopa v življenje javni uradnik; med tem ko tabelijon ni imel nobenega svojstva javnega činovnika, obrazuje se v beležniku notar, kakoršnega mislimo danes, namreč človek, kateri uživa javno poverenje, oni, kateri s svojo častjo podaje spisom oni karakter avtentičnosti, kateri treba, da postanejo izvršilni.

Ona važna reforma pripisuje se Karolu Velikemu, stvaritelju mnogih modrih ustanov, nanašajočih se na beležništvo.

Le-ta je odredil, da morajo beležniske listine imeti isti značaj, isto moč in iste posledice, kakor razsodbe brez priziva.

Svest si koristi dotične ustanove, naročil je svojim odposlancem (*missi regii*), da ustanove povsod beležnike. Odposlanci, ali ti knezi predlagali so narodu beležnike na pokrajinskih zborih, a narod jih je imenoval, kakor je imenoval podkneze, odvetnike itd. Odredil je tudi v jednom kapitularu z leta 805., da morajo tudi biskupi, knezi in opati imeti svojega beležnika: *Unus quisque Episcopus et Abas, et singuli Comites suum notarium habeant* (Cap. III).

Razven, da so beležniki sestavljali listine, prisostvovali so tudi svečanim razpravam sodišč, katera so odgovarjala dekurijonom starinskih municipij in katerim razpravam so predsedovali knezi ali cesarski odposlanci. Naloga beležnikov je bila, da beležijo razsodila in ostale spise, katere so običajno podpisovali s formulo: „Ego N. Notarius ex jussione N. comitis et missi et admonitione praedictorum iudicum pro securitate et firmitate scripsi.“

Praunuk Karola Velikega, Lotarij I., določil je razven tega, da je izdal nekatere odloke, nanašajoče se na beležnike, nagrado, katera jim pripada, namreč: „*dimidia libra argenti de maioribus scriptis, de minoribus infra dimidiam libram, quantum rei assimilari possit, et iudicibus rectum videatur.*“ Gledé bolnikov in sirot ustanovil je, da „*in providentia comitissit, ut nequaquam inde aliquid ab eis recipiant.*“

Neprestani boji, književna zastaja, glupost in surovost, kateri sta kraljevali v fevdalnih časih, bile so vzrok, da je v oni žalostni dobi beležništvo vršil skoro jedini duhovniški stan, ker se je le-ta baval ponajveč, in morda jedini z nauki, in radi tega je tako malo starinskih listin prišlo do nas. Med onimi zaslužijo osobito, da se omenijo prastare listine na papiru z leta 471. in 491., katere je izdal Mabillon v svojem delu *De re diplomatica* (Parisiis, 1709); z leta 540. in 572., katerih se spominja Fumagalli v prvi knjigi svojih „*Istituzioni diplomatiche*“ (Milano, 1802); listine na papiru iz petega in šestega veka, katere navaja Maffei; jeden pergamen z leta 713. v neki darovščini cerkve sv. Petra v Luki in drugi z leta 812., na katerem je zapisana razsodba nekega spora med Karolom Velikim in samostanom sv. Vartolomija v Pistoji.

Od trinajstega stoletja urejeno je bilo v mnogih italijanskih mestih beležništvo po posebnih statutih pojedinih mest. To opaža se v XIII. veku v Nici in v Raveni in isto tako v Paviji, kjer so se beležniški statuti sestavili l. 1595.; v XIV. veku v Montechiaru in v Piacenzi, a v naslednjem veku v Rimu, Bolonji, Feltru, Padovi, Veroni in Bellunu, a leta 1539. tudi v Luki, v katerem statutu je bilo določeno, da vsaki javni urad, bodisi upravni, bodisi sodni, mora imeti svoje beležnike, koji „*teneantur et debeant*

fideliter scribere, et in libro ponere et transferre feriatim et successive omnia et singula acta, quae in dicta curia quomodolibet tractarentur“ in onim jedino „plenam probationem credebatur“.

Po pravilih, utrjenih v teh statutih, so se mogli imenovati za beležnike samo ljudje čestiti, pošteni in zakonskega rodu. Prosilec podvreči se je moral izpitu o sposobnosti ter položiti prisego, obetajoč v ostalem tudi, da bode sestavljal listine na novem in neostrganem papirji . . . „non facient instrumenta in papyro, nec in charta veteri et abrasa, sed in membrana munda et nova“. Na to so ga namestili svečano v njegov stan „per pennam et calamarium“ (čudimo se krasni latinščini!) z besedami „accipe potestatem condendi chartas publicas secundum leges et bonos mores“ (primerjaj: Muratori, *Antiquitates italicæ* maedii ævi post declinationem romani imperii, ad annum 1500 vol. I, Diss. XII, p. 122.

Vsak beležnik pripadati je moral jednemu *collegium notariorum*. Člani takih zborov imenovali so se *socii* ali *fratres*, a njihovi predstojniki *rectores*. Poslednji izvrševali so nadzorovanje, katero je pripadalo tudi nekim javnim oblastvom, nad uradnim poslovanjem posameznih članov, pazili so, da so se dobro hranili spisi umrlih beležnikov in odmerovali beležniške nagrade. Vsak zbor imel je pravico, da sestavi svoj statut in da zabrani izvrševanje beležništva v mestu svojega sedeža vsakemu beležniku, kateri ni pripadal zboru.

Od najstarejšega veka naprej nahajamo na beležniških listinah naznačenje dneva ne po letih vladarjevih, nego po krščanskih letnicah in sicer s formulo: „ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi“ ali „a Christi nativitate“, ali tudi „Dominicæ incarnationis“.

Običaj rabe latinskega jezika v beležniških spisih vzdržal se je v Italiji do poslednjih časov, med tem, ko so se na Angleškem, Francoskem, Španskem in v Portugaliji že v trinajstem stoletju počeli rabiti pri sestavljanju takih spisov odnosi narodni jeziki.

(Konec prihodnjšč.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj po §-u 951. obč. drž. zak.

Vdova Rozalija K. roj. L., omožila se je v drugo dne 27. aprila 1874. l. z Karolom R. Sklenila je ob tej priliki s svojim takratnim zaročencem ženitno pogodbo z dne 25. aprila 1874. l. V 1. točki pogodbe glasi se, da daruje in izročuje Rozalija K. povodom svoje bližajoče se možitve z ženinom Karolom R. polovico svoje v Lj. ležeče hiše, zemljišča rectf. št. 31/18, 19, 20 s pritiklinami ter polovico v tej hiši nahajajočih se premičnin vsake vrste in brez izjeme in sicer polovico hiše v vrednosti 1740 gld., premičnine v vrednosti 60 gld., torej skupaj v vrednosti 1800 gld. v last. V 2. točki ženitne pogodbe pravi Rozalija K., da se odpoveduje za se, svoje dediče in pravne naslednike izrecno, da bi povodom svoje možitve z Karolom R. njemu v prid napravljene daritve in kakoršne-koli naklonitve imovine preklicala ali iz kakoršnegakoli naslova nazaj zahtevala izročeno imovino. Ženin sprejel je izročitev in ome-njeno izjavo. Ostala vsebina ženitne pogodbe ni važna za le-ta slučaj in se je koncem pogodbe le dostavilo, da pogodnika potrjujeta, da je ženitna pogodba »oziroma darilna listina« sestavljena po njuni volji. Istega dne izdala je Rozalija K. odstopno pismo dto 25. aprila 1874. l., s katerim odstopa svojo posojilno tirjatev pri Ferdinandu M. s 5% obrestmi Karolu R. v last in pravi, da je za svojo tirjatev bila od Karola R. v gotovini in popolnoma plačana, torej za njo popolnoma odpravljen. — Rozalija K. rojena L. imela je takrat jedino hčer Rozo K. — Dne 9. decembra 1889. l. umrla je Rozalija K. rojena L., v drugo omožena R. K. njeni zapuščini oglasila se je Roza K. kot dedinja in zahtevala dolžni del. Vdovec Karol R. oglasil se je temeljem ženitne pogodbe kot dedič. Pri zapuščinski razpravi pokazalo se je, da so priglašeni dolgovni zapuščinska aktiva presegali, vsled česar ni preostajalo čiste zapuščine. Za Rozo K. torej ni preostajalo dolžnega deleža in se je zapuščina s prisojilnico deželnega sodišča v Lj. z dne 2. decembra 1890, št. 9687 prisojila vdovcu Karolu R. — Tekom zapuščinske razprave priznal je Karol R. izvansodno napram zastopniku hčere Roze K., da cesijske valute iz odstopnega pisma z dne 25. aprila 1874. l. svojej takratni nevesti

Rozaliji K. nikdar ni izplačal, da mu je le-ta marveč svojo tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld. brezplačno odstopila, torej darovala in da takrat njegova nevesta ni imela drugega premoženja razven hiše, zemljišča rectf. št. 31/18, 19, 20 s premožninami, nahajajočimi se v njej, ter omenjene tirjatve pri Ferdinandu M.

Temeljem teh dejstev vložila je zapustničina hči Roza K., sklicevaje se na določbo §-a 951. obč. drž. zak., proti Karolu R. tožbo.

V njej navedla je tožnica, da je njena mati Rozalija K., roj. L., za časa svoje poroke z Karolom R. imela sledeče premoženje in sicer:

1. hišo, zemljišče rectf. št. 31/18, 19, 20, katero je v ženitni pogodbi z dne 25. aprila 1874. l. s pritiklinami vred	
sama cenila na	3480 gld.
2. v njej nahajajoče se premožnine, katere je ravno takrat cenila na	120 »
3. tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku	9500 »
skupaj torej	13100 gld.
in odračunši neko tožnično posojilno tirjatev	300 »
znašala je takrat imovina Rozalije K. skupaj	12800 gld.

Druge imovine Rozalija K. takrat ni imela, kar je Karol R. priznal njenemu zastopniku.

Ker je tožnica hči Rozalije K., smela bi le-ta po določbi §-a 951. obč. drž. zak. darovati povodom svoje ženitve Karolu R. samo polovico vsega premoženja torej 6400 gld.

V resnici darovala je pa Rozalija K. svojemu ženinu:

1. z ženitno pogodbo z dne 25. aprila 1874. l. polovico hiše, zemljišča rectf. št. 31/18, 19, 20 s pritiklinami in polovico v njej nahajajočih se premožnin v skupni vrednosti	1800 gld.
2. z odstopnim pismom z dne 25. aprila 1874. l. svojo tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku	9500 »
ker cesijske valute Karol R. nikdar ni plačal in je le-ta sam priznal, da mu je njegova takratna nevesta to svojo tirjatev darovala. Skupaj torej darovala je tožnična mati Karolu R.	11300 gld.

Ker bi pa Rozalija K. smela darovati svojemu ženinu samo 6400 »
 razvidi se, da je toženec vsled omenjenih daritev dobil 4900 gld.
 nezakonito, kateri znesek zahteva tožnica od Karola R. nazaj.

Tožbeni zahtevek glasi se:

»Daritvi moje matere Rozalije K. omožene R., napravljeni v prid tožencu Karolu R. in sicer daritev polovice hiše, zemljišča rectf. št. 31/18, 19, 20 in polovico premičnin, podarjeni z ženitno pogodbo z dne 25. aprila 1874. l., in daritev posojilne tirjatve pri Ferdinandu M v znesku 9500 gld. sta do zneska 4900 gld. nezakoniti; toženec Karol R. mora to priznati in mi plačati nezakonito prejeto obilnost v znesku 4900 gld. s 5% obrestmi od dne vročitve tožbe v 14. dneh izogibom izvršila.«

Tožbi vgovarjal je toženec: 1. da je tožnica odpovedala se vsem svojim napram materi Rozaliji K. pristojecim jej, dedinskim pravicam, ker je tožnica njemu opetovano rekla, da bi, če bi tožencu njena mati tudi milijon zapustila, za njegovo izvrstno postrežbo ne bilo preveč in da se odreče vsemu in izrecno dostavila: Ti si stokrat zaslužil; 2. da Rozalija K. dne 25. aprila 1874. l. ni imela samo 12800 gld. premoženja, ampak tudi še neko drugo tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 14100 gld. in tirjatev pri tožnici v znesku 200 gld., skupaj torej premoženja v vrednosti 27100 gl.; 3. da daritev iz ženitne pogodbe ni nezakonita, ker je Rozalija K. ž njo tožencu samo polovico tam navedenih vrednot darovala, da pa tirjatve pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld. Rozalija K. ni podarila, kar dokazuje že besedilo odstopnega pisma, in če se je tudi prvotno podarila, da se je ta daritev zopet razveljavila, ker je dolžnik Ferdinand M to tirjatev plačal v roke Rozalije K. in sicer dne 5. decembra 1883. l. samo v znesku 8500 gld.; 4. da je vsled tega merodajno ono premoženje, katero je imela zapustnica dne 5. decembra 1883. l. in da se mora tudi omenjena tirjatev le vpoštevati po vrednosti, katero je imela tega dne; 5. da je Rozalija K. v resnici zapustila imovine v vrednosti 5856 gld. 70 kr., katera je merodajna, čeravno dolgovi presegajo aktiva, le-ti dolgovi so se pa napravili po ženitni pogodbi in po odstopnem pismu in 6. da tudi sam nima več podarjenih stvari in njenih vrednot.

Deželno sodišče v Lj. odbilo je z rabsodbo z dne 27. okt. 1894, št. 8879 tožbeni zahtevek.

Razlogi.

Tožnica navaja, da bi vtemeljila svoj zahtevek, opirajoč se na § 951 obč. drž. zak. Njena mati Rozalija K. rojena L. poročila

se je 27. aprila 1874. l. s tožencem Karolom R. in je podarila glasom ženitne pogodbe z dne 25. aprila 1874. l. le-temu polovico neobremenjene hiše, zemljišča rectf. 31/18, 19, 20 s pritiklinami, dalje polovico v njej nahajajočih se premičnin in istega dne, to je 25. aprila 1874. l. z notarskim aktom svojo posojilno tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld. odstopila, ne da bi bila za njo, kakor se glasi neresnično v notarskem aktu, v gotovini in popolnoma po Karolu R. poplačana, torej jo je brezplačno odstopila in podarila. Njena mati, da je umrla dne 9. decembra 1889 in se je k njeni zapuščini toženec oglasil iz preje navedene ženitne pogodbe kot dedič, nasprotno je pa tožnica zahtevala jedino njej pristojeci dolžni del. Po razpravnem zapisniku z dne 8. julija 1890 povzeli so naznanjeni dolgovi zapuščinski imetek, vsled česar ni ostalo za tožnico dolžnega dela. Tožnica, da je zakonska hči in jedini potomec njene matere Rozalije K. omožene R., ki je vpravičen zahtevati dolžni del. Le-ta da je imela za časa navedenih daritev sledeče premoženje in sicer: a) preje imenovano zemljišče hišo rectf. 31/18, 19, 20 v vrednosti navedeni po tožencu in njeni materi v ženitni pogodbi 3480 gld., b) premičnine v vrednosti 120 gld. in c) posojilno tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld., skupaj torej 13100 gld. Od tega skupnega premoženja ima se odtegniti znesek 300 gld., kateri je dolgovala mati tožnici na posojilu, vsled česar je znašal imetek njene matere dne 25. aprila 1874. l. 12800 gld. Njena mati, da je smela takrat po §-u 951. obč. drž. zak. podariti k večjemu 6400 gld., podarila je pa tožencu a) polovico vrednosti zemljišča 1740 gld., b) polovico vrednosti premičnin 60 gld., c) tirjatev pri M. v znesku 9500 gld. skupaj 11300 gld. Torej da je nezakonito podarila 4900 gld., kojo obilico je tožnica vpravičena zahtevati od toženca nazaj. Tako navaja tožnica. — Toda njen zahtevek zakonito ni vtemeljen. Kar se tiče daritve polovice hiše in polovice premičnin, pravi se v že omenjeni ženitni pogodbi z dne 25. aprila 1874 sicer doslovno, da takratna nevesta Rozalija K. svojemu ženinu in poznejšemu soprogu Karolu R. polovico omenjene hiše in v njej se nahajajočih premičnin podari in izroči, toda ta ženitna pogodba pravi tudi nadalje, da se ti daritvi in predaja vršijo povodom bližajoče se poroke zaročencev in da zadobi ženitna pogodba pravno moč še le po cerkveni poroki in da sta se medsebojno postavila za dediča na $\frac{3}{4}$ njune bodoče zapuščine za

slučaj smrti. Te dejanske dogodbe priznata obe stranki, kakor tudi istino, da sta se zaročenca potem dne 27. aprila 1874. l. poročila. Iz tega sledi, da se med zaročencima v istini ni drugega sklenilo, kakor ženitna pogodba v zmislu §a 1217. obč. drž. zak. in naslednji § 1218. določuje, da se premoženje, katero izroči ali obljubi žena možu pri sklepu ženitne pogodbe, izroči ali obljubi v olajšitev potroškov, združenih z zakonsko družbo. Ako se dalje ozira na to, da je mož po drugem in tretjem poglavju in posebno po §-ih 91. in 141. obč. drž. zak. obvezan, izvrševati tam navedene dolžnosti nasproti svoji ženi in otrokom, ne more se videti v ženitni pogodbi neodplatne pogodbe, daritve v zmislu §-a 938. obč. drž. zak. Kar se tiče posojilne tirjatve Rozalije K. pri Ferdinandu M., katero je le-ta istega dne, to je dne 25. aprila 1874 odstopila svojemu ženinu Karolu R. glasom odstopnice proti gotovemu plačilu valute, zmatrati je kot dokazano po pričah Ferdinandu M., J. Z. in A. P., da je dolžnik Ferdinand M. vrnil dne 5. decembra 1883. l. to posojilno glavnico v znesku 9500 gld. proti popustu 1000 gld. v ostanku 8500 gld. z naraslimi obrestmi skupaj v znesku 8635 gld. 50 kr., da sta bila pri izplačilu denarja oba zakonska Rozalija in Karol R. navzoča in da sta oba zakonska Ferdinandu M. izdano pobotnico osebno podpisala in da je J. Z. kot notar njuna podpisa poveril. Bodisi da ni, kakor trdi tožnica proti vsebini navedene odstopne listine, Karol R. za njemu odstopljeno tirjatev v znesku 9500 gld. svoji takratni nevesti in poznejši ženi Rozaliji K. zopet omoženi R. dal nobenega plačila, ali pa da je plačal valuto, je ta baje prvotna v odstopnici nahajajoča se, daritev po s pričami dokazani in dne 5. decembra 1883. l. z voljo zakonskih R. vršivši se transakciji pozneje razveljavila se v porazumu darivca in obdarovanca in se torej niti ni izvršila. Ker je pa tožnica temeljila svoj zahtevek na to, kakor dokazano, pozneje razveljavljeno cesijo in ni trdila ali dokazala, da je prejel Karol R. cel plačani dolg Ferdinanda M. ali kak del in iz katerega naslova, je tožbeni zahtevek tudi v tej točki in torej v celoti nevtemeljen in se je moral zavriniti.

Na apelacijo tožnice je višje deželno sodišče v Gradcu z medsodbo z dne 16. maja 1894, št. 4687 dopustilo po tožnici navedene dokaze s pričami o tem, da je toženec izvansodno napram njenemu zastopniku priznal, da cesijske valute iz odstopnice svoje nevesti ni plačal, marveč da mu je takratna njegova nevesta tir-

jatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld. podarila, kakor tudi dokaz po ponudeni priči gledé tožničine posojilne tirjatve 300 gld., češ da so ti dokazi morda važni.

Po končanem sprejemanji dokazov je deželno sodiče v Lj. z razsodbo z dne 27. oktobra 1894, št. 8879 tožbeni zahtevek zopet zavrnilo. Vtemeljilo je to razsodbo z doslovno istimi razlogi, kakor prvo zavrnitev in dodalo gledé dopuščenih in sprejetih dokazov, da se pri navedenem pravnem mnenji na te dokaze ni moglo ozirati.

Na zopetno apelacijo tožničino razsodilo je višje deželno sodišče v Gradcu z razsodbo z dne 30. januarija 1895, štev. 12372 tako-le:

Razsodba I. instance se potrdi, kolikor se je ž njo zavrnil tožbeni zahtevek, da mora toženec priznati, da je daritev hiše in polovice premičnin nezakonita, sicer se pa premeni in razsodi:

Toženec pripoznati mora, da je daritev rajnke tožničine matere Rozalije K. v drugo omožene R., s katero je podarila tožencu posojilno tirjatev pri Ferdinandu M., nezakonita in sicer v znesku 4750 gld. v slučaju, da se oba v tej razsodbi dopuščena dokaza ne doženeta, v daljnjem znesku 50 gld. torej v skupnem znesku 4800 gld. potem, ako 1.) toženec po tožnici nevračno naloženi prisegi dokaže, da je dala Rozalija R. tožnici dne 25. maja 1873. l. posojilo 500 gld. od katerega je še danes na dolgu 200 gld. in 2.) ako tožnica dokaže po tožencu naloženi vračni prisegi, da je rajnki Rozaliji R. dne 7. januarija 1874. l. dala posojilo 300 gld.; v skupnem znesku 4650 gld. potem, ako se dožene dokaz navedeni pod 1.), ne pa oni pod 2.); slednjič v daljnjem znesku 250 gld. torej v skupnem znesku 4900 gld., ako se dožene samo dokaz, navedeni pod 2.), ne pa oni pod 1.); toženec je torej tudi dolžan plačati tožnici, kot jedinemu nujnemu dediču Rozalije K. omožene R. nezakonito prejeto obilnost, kakor bodo dokazi obveljali, v znesku 4750 gld. ali 4800 gld. ali 4650 gld. ali 4900 gld. s 5% obrestmi od dneva vročitve tožbe in nepogojno tudi stroške prve in druge instance.

Razlogi:

V kolikor je prvi sodnik izrekel, da se v naklonitvi polovice hiše zemljišča rectf. 31/18, 19, 20 in polovica premičnin po toženčevi rajnki ženi njemu na korist ne more najti nič protizakonitega,

morala se je apelovana razsodba potrditi. Akoravno se je vršila ta naklonitev v daritnem zmislu, ker toženčeva žena v njo ni bila primorana in ker se je vršila naklonitev brez vsakega pridržka in ne da bi toženec prevzel kako pravno obvezo, in se posebno tudi ni vršila z odmembo, kakor je navedena v §-u 1218. obč. drž. zak., je bila darovalka vender v to naklonitev brez dvoma vpravičena, ker ni prekoračila pri tem v §-u 951. obč. drž. zak. določene meje. Torej ni nobenega vzroka, da bi se izpodbijalo to pravno opravilo. Posebno ne gre, da bi se vpravičilo to izpodbijanje s tem, da se je vršila ta naklonitev ob jednom z daritvijo tirjatve Rozalije R. pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld., da se torej skažeti obe daritvi kot jedno pravno dejanje. Ako bi se to smatralo tudi kot pravo, bi se vender ne mogel veljaven del pravnega opravila izpodbijati kot neveljaven. Nasprotno je pa v odstopnici pač nezakonita naklonitev na korist tožencu v zmislu navedenega zakonitega mesta. Le-ta vršila se je baje po vsebini odstopne listine za plačilo; toda tožnica doprinesla je protidokaz, da je odstop vršil se kot darilo in sicer po svojem zastopniku in njegovem koncipijentu, ki sta se zaslislala kot priči. Slednji ne more se v tej pravdi imeti kot pravni zastopnik tožnice v zmislu §-a 141. o. s. r., ker bi po zakonu ne bil vpravičen v pravno zastopstvo tožnice. Torej je nesumna priča in njegova izpovedba more dognati prvo polovico dokaza. Ta izpovedba dopolnjuje se z izpovedbo tožničinega zastopnika, posebno ker tudi druge okoliščnosti, katere pridejo v poštev, govoré proti temu, da se je nameraval in hotel kup tirjatve. V tem oziru mora se poudarjati, da sta pravni opravili, katera se nahajata v ženitni pogodbi in v odstopnem pismu gotovo v zvezi. Med tem ko zadevlje takozvana ženitna pogodba samo polovico hiše Rozalije R. in njenih premičnin, le ti polovici pa so se po zakonu brezdvomno smeli podariti, tega ni bilo pri odstopu tirjatve in se je moral torej dati temu pravnemu opravilu videz odplatne naklonitve. Toženec je nadalje odrekel vsako pojasnilo, na kak način je njegova rajnka žena porabila dozdevno cesijsko valuto. Dalje je jako čudno, da bi imela Rozalija R., ako bi bila res prejela cesijsko valuto, kak povod, v prav kratkem času na to, namreč z dolžnim pismom z dne 20. maja 1874. l. vzeti pri kranjski hranilnici posojilo 3000 gld. Tudi sporočilo poslednje volje rajnke Rozalije R. govori proti temu, da bi bila tožencu vprašljivo tirjatev prodala.

Po tem in oziraje se na to, da je po imenovanih pričah potrjeno izvansodno priznanje toženčeve zgodilo se pod pogoji, katere zahteva zakon (§ 110. o. s. r.) za njegovo dokaznost, zmatrati je kot dokazano, da se je tirjatev, ki je bila predmet cesiji, tožencu podarila. Trditev toženčeva, da se je ta odstop zopet razdril in oziroma ni izvršil, pa je brez vsake vtemeljitve. Dejstvo, da je bila Rozalija R. pri poplačitvi odstopljene tirjatve po dolžniku navzoča in da je pobotnico sopodpisala, je brez vsakega pravnega pomena, denar bil je brezdvomno toženčev, rajnka žena njegova ni imela do njega nobene pravice. Potem bila bi brez pomena celo okolščina, ako bi bila Rozalija R. denar prejela v roke. Iz tega samo bi se nikakor ne moglo sklepati, da je toženec od svoje iz odstopnega pisma pridobljene pravice odstopil in priznal, da sme njegova rajnka žena s prejetim denarjem zopet prosto razpolagati. Iz navedenega sledi, da ni trebalo po plačilu omenjene tirjatve nobene zopetne daritve denarja tožencu. Vsled tega so tudi popolnoma odvišna vsa izvajanja o tedanjem stanji premoženja Rozalije R., kakor tudi poskusi dokazati, da v zopetni prepustitvi po dolžniku plačanega zneska tožencu ne bi bilo najti nezakonitosti, kakoršno trdi tožnica. Ako se drži načela, da je po odstopnem pismu nastala obogatba toženca bila dne 25. aprila 1874. l. perfektna, ker je bil toženec od tega dne jedino in izključno vpravičen, razpolagati s podarjeno tirjatvijo, zmatrati se mora tudi kot predmet daritve znesek 9500 gld. in ne po dolžniku plačana svota 8500 gld. Ako se je toženec zadovoljil s tem zneskom, se s tem ni moglo kratiti pravice tožnice, posebno ker toženec ni dokazal, da bi se bila mogla podarjena tirjatev v vsakem slučaju realizovati le z zneskom 8500 gld. Vsled tega se zaveznost toženca za ves znesek podarjene tirjatve po omenjeni transakciji nikakor ni premenila in se more o tem dvomiti tem manj, ako se ozira na to, da je toženec od početka vedel, da je tožnica nujni dedič, in se torej ne more zmatrati kot poštení obdarovanec (§ 952. obč. drž. zak.). Toženec trdi sicer, da je tožnica njemu nasproti izrecno odpovedala se vsem pravicam do zapuščine njene matere, rajnke toženčeve žene. Taka odpoved zgoditi bi se mogla pravoveljavno samo med tožnico in njeno rajnko materjo (§ 551. obč. drž. zak. v zvezi z §-om 879., št. 4. ibid.). Dalje je tudi istina, da je toženec tožnico pri zapuščinski razpravi po njeni rajnki materi priznal kot nujni dedič. S tem je brez dvoma priznal, da sam ni

bil prepričan o eksistenci in veljavnosti odpovedi, katero sedaj trdi. — Zanikati se pa mora tudi drugo oporekano vprašanje, namreč če je rajnka Rozalija R. za časa izpodbijane daritve razven ostale jej polovice hiše in premičnin imela še kako drugo premoženje v taki višočini, da je smela omenjeno tirjatev v celoti podariti, ne da bi prikrajšala pravice njene hčere do dolžnega deleža. Po izpovedbah tožničinega zastopnika in njegovega koncipijenta je dokazano, da je toženec to sam priznal. Tudi v tej pravdi ni bil v stanu navesti kako drugo premoženje svoje rajnke žene, kakor njeno dozdnevno tirjatev pri Ferdinandu M. za namišljene dajatve v znesku 14100 gld. in neko posojilno tirjatev pri njeni hčeri v ostanku 200 gld. Kar se tiče dozdevne povračilne tirjatve pri Ferdinandu M. v znesku 14100 gld., je le-ta očitvidno nevtemeljena. Te dajatve se namreč, ako se ozira na vse okolščine, gotovo niso vršile v namenu, da bi se zahtevalo za nje povračilo (arg § 935., 3 odst. obč. drž. zak.) in se prvotna pomanjkljivost tega namena pozneje ne more nadomestiti (arg. § 319. obč. drž. zak.). Ako se namreč prezre primeroma neznatno posojilno tirjatev pri tožnici v ostanku 200 gld., o kateri se govori pozneje, je gotovo, da rajnka Rozalija R. mnogo več kakor polovico z odstopnim pismom tožencu odstopljene tirjatve le-temu ni smela podariti, ne da bi prikrajšala pravice njene hčere do dolžnega deleža, ker je bila njena zapuščina neoporekano pasivna. Ravno tako je pa gotovo, da je toženec to dobro vedel, ker je poznal razmere, in da se torej ne more zmatrati gledé obilice kot poštení obdarovanec. Radi tega odpade tudi razmotrivanje vprašanja, je-li poseduje sedaj še darilo v natori ali v vrednosti, ker je na ta omejen način odgovoren po §-ih 952., dalje 329. in 330. obč. drž. zak. samo poštení obdarovanec, nepoštení obdarovanec je pa po prvi zakoniti določbi in po §-u 335. obč. drž. zak. obvezan neomejeno. — Gre torej samo še za to, da se določi številka obilice vprašljive tirjatve, katero je toženec prejel. Toženec trdi namreč, da je rajnka njegova žena za časa daritve imela posojilno tirjatev v ostanku 200 gld in ponudi se k dokazu te trditve z nevračno naloženo glavno prisego. Tožnica navaja pa, da jej je bila rajnka toženčeva žena za časa daritve dolgovala posojilo 300 gld., katero je še sedaj na dolgu, kar zanikuje toženec. V dokaz te trditve sklicuje se na pričo H. P. in nalaga eventuelno tožencu glavno prisego. Priča H. P. potrdila je sicer, da je dne

7. januarija 1874. l. vsled tožnične povedbe, da jo je Rozalija R. prosila za posojilo 300 gld., poslal Rozaliji K. omenjeni znesek; ne more pa določno potrditi odločilne okolščine, da je Rozalija K. prosila svojo hčer, naj jej pošlje ta znesek kot posojilo. Vsled tega ostala je tudi v tem oziru samo vračna glavna prisega. Ako sta ti obojestranski trditvi dokazani, bilo je stanje premoženja Rozalije R. za časa izpodbijane daritve 9500 gld. + 200 gld. — 300 gld. = 9400 gld.

Smela je torej veljavno podariti le	4700 gld.
naklonila je pa tožencu	9500 »

torej preveč za	4800 gld.
---------------------------	-----------

Ako dokaže samo toženec svojo trditev, ne pa tožnica svoje, potem imela je Rozalija R. na razpolago	9700 gld.
smela je torej podariti	4850 »
in znaša obilica od podarjenih	9500 »

še	4650 gld.
--------------	-----------

Ako dokaže samo tožnica svojo trditev ne pa toženec svoje, potem smela je Rozalija R. podariti samo polovico od

9200 gld., torej samo	4600 gld.
in je, ker je podarila tožencu	9500 gld.

svojo hčer prikrajšala za	4900 gld.
-------------------------------------	-----------

Ako se ne dokaže niti jedna niti druga omenjenih trditev, potem znaša nezakonita obilica polovico od 9500 gld.

torej	4750 gld.
-----------------	-----------

Druge protitirjatve, katere je navedel toženec, zanikuje tožnica in je označuje kot nesposobne za kompenzacijo. Le-te so pa tudi v istini nevtemeljene. V prvi vrsti ni gotovo, da bode toženec dolgove svoje rajnke žene v znesku 624 gld. 61 kr. sploh in posebno, da je bode plačal iz svojih denarnih sredstev. Manjka pa tudi pravni naslov, da bi zahteval od tožnice za to povračilo. Isto velja tudi o zapuščinskih pristojbinah po dne 16. maja 1874. l. umrlem možu Rozalije R. Francetu K., katere je baje toženec plačal iz svojega, in o zapuščinskih pristojbinah po svoji rajnki ženi, koje jedini dedič je toženec. — Kar se tiče izreka o sodnih stroških prve in druge stopinje, vtemeljen je, ako se uvažuje, da ima delna zavrnitev tožbenega zahtevka samo formalen pomen in da iz tega razloga, kakor tudi iz morebitnega neznatnega znižanja zahtevanega

povračilnega zneska niso tožencu nastali posebni omena vredni stroški (§-i 24.—26. zak. z dne 16. maja 1874. št. 69. drž. zak.).

Proti tej razsodbi vložila sta tožnica in toženec revizijski pritožbi. Tožnica pritožila se je, ker se je zavrnila tudi po višjem sodišču njena zahteva, da je tudi daritev polovic hiše in premičnin nezakonita ter je poudarjala v svojih pritožbah, da se mora oboje pravnih opravil skupno razmotrivati, ker sta v zvezi in se torej vidita kot jedno samo opravilo, in se mora tudi znesek, radi kojega se sme izpodbijati, preračunati z ozirom na oboje opravil. Tudi toženec vložil je revizijo.

Najvišje sodišče je pa z odločbo z dne 7. maja 1895, št. 4726 zavrnilo izvanredno revizijo tožnice, deloma ugodilo redni reviziji toženca in razsodilo:

Toženec dolžan je priznati, da je daritev rajnke tožničine matere Rozalije K. v drugo omožene R., s katero je podarila tožencu posojilno tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 gld. nezakonita in sicer v znesku 2950 gld. tedaj, če se ne dožene nobeden v tej razsodbi dopuščenih dokazov; — v znesku 3000 gld. tedaj 1.) če dokaže toženec po tožnici nevračno naloženi prisegi, da je dala Rozalija R. obvdovljena K. tožnici dne 25. maja 1873. l. posojilo 500 gld., od katerega je še danes na dolgu 200 gld. in 2.) ako tožnica dokaže po tožencu naloženi vračni prisegi, da je rajnki Rozaliji R. obvdovljeni K. dala dne 7. januarja 1874. l. posojilo 300 gld.; — v znesku 2850 gld. tedaj, ako se dožene dokaz navedeni pod 1.), ne pa oni pod 2.), slednjič v znesku 3100 gld. tedaj, ako se dožene dokaz navedeni pod 2.), ne pa oni pod 1.); toženec je torej dolžan tožnici kot jedinemu nujnemu dediču Rozalije R. obvdovljene K. nezakonito prejeto obilico plačati kakor se doženeta navedena dokaza, v znesku 2930 gld., ali 3000 gld., ali 2850 gld., ali 3100 gld. s 5% obrestmi od dneva uročitve tožbe. Nepogojno plačati mora toženec tožnici tudi dve tretjini stroškov prve stopinje in apelacijskih stroškov, vendar odračunši toženčeve stroške tretje stopinje in sicer vgovora v polnem obsegu, pritožeb pa eno tretjino.

Razlogi:

Revizijska pritožba tožnice naperjena je proti temu, da sta obe nižji sodni stopinji del njenega tožbenega zahtevka, če ravno

iz različnih razlogov, zavrnil, in je torej izvanredna ter se mora razmotrivati po vodilih dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z. Po tožencu vložena revizijska pritožba proti višjesodni, razsodbo prve stopinje preminjajoči odločbi je pa redno pravno sredstvo. Kar se tiče izvanredne revizijske pritožbe tožnice, le-ta ni navedla ničnosti in se je tudi ni moglo najti pri uradni popregledbi spisov. Najti se pa tudi ni moglo očitne krivice, ki bi vpravičevala, da bi se izpodbijani razsodbi premenili. Nasprotno morajo se ti razsodbi zmatrati po zakonu vpravičeni iz razlogov prve stopinje in iz sledečih razmotrivanj:

Neoporekano posedovala je dne 9. decembra 1889. l. zapustivši dolgove presegajoče aktiva, umrla tožničina mati Rozalija R., obvdovljena K., rojena L., predno je sklenila ženitno pogodbo in odstopno listino, sledeče imovinske predmete in sicer: a) hišo rectf. št. 31/18, 19, 20 v vrednosti 3480 gld. b) v njej nahajajoče se premičnine v vrednosti 120 » in c) posojilno tirjatev pri svojem tastu in tožničinem možu Ferdinandu M. v znesku 9500 »

skupaj torej 13100 gld.

Po trditvi toženčevi, katero pa oporeka tožnica, posedovala je razven navedenih imovinskih predmetov tudi še tirjatev v ostanku 200 gld. dne 25. maja 1873. l. tožnici danega posojila v znesku 500 gld. Nasprotno pa je dolgovala po tožničini trditvi, katero zanikuje toženec, njena mati jej dne 7. januarja 1874. l. dano posojilo 300 gld. Imovina Rozalije R. znašala je torej po tem, kakor so ti trditvi resnični, omenjenega časa najmanj 12800 gld. in največ 13300 gld. Po določilih §-a 951. obč. drž. zak. smela je torej tačas podariti: 1.) če je imovina znašala 13100 gld. in če tožnici takrat ni dolgovala posojila 300 gld., vrednosti 6550 gld.; 2.) če je znašala imovina 13300 gld. in če tožnici takrat ni dolgovala posojila 300 gld., vrednosti 6650 gld.; 3.) pri imovinskem stanu 13100 gld. in ako je obstajala tožničina posojilna tirjatev 300 gld., vrednosti 6400 gld. in 4.) pri imovinskem stanu 13300 gld. in, ako je obstajala tožničina posojilna tirjatev 300 gld. vrednosti 6500 gld. Po tožbenih navedbah darovala je tožničina mati od tega premoženja tožencu:

a) z ženitno pogodbo, skleneno dne 25. aprila 1874. l. polovico navedene hiše in polovico v njej nahajajočih se premičnin skupaj v vrednosti 1800 gld.

b) z odstopnim pismom izdanim istega dne posojilno tirjatev pri Ferdinandu M. v znesku 9500 „
skupaj torej 11300 gld.

in je s tem prekršila določilo §-a 951. obč. drž. zak., vsled česar je tožnica vpravičena, zahtevati od toženca nazaj nezakonito prejeto obilico, katero preračuna v tožbi z 4900 gld. Pri razsojevanji o tem zahtevku razmotrivati je najprvo vprašanje, je li zmatrati ta imovinska prenosa kot daritvi v zmislu 18. poglavja obč. drž. zak. Gledé imovinske naklonitve, ustanovljene z ženitno pogodbo, mora se to vprašanje jednako s prvo instanco zanikati, ter so pri tem razven tam navedenih razlogov merodajna še sledeča razmotrivanja. Povod in vsebina listine, napravljene kot »ženitna pogodba«, ne dajo dvomiti, da je z naklonitvijo v njej navedenih imovinskih predmetov tedanja nevesta hotela in nameravala svojemu ženinu dati doto. Vzlic temu, da so se v pravdi tedanje razmere pogodnikov natančno razpravljale, se vendar ni našel nobeden razlog, kateri bi vpravičeval misel, da je bil kak drug vzrok za to naklonitev. V tem, da je samosvoja tožničina mati priskrbela možu doto, pa ni daritve. Akoravno je resnično, da ženin napram samosvoji nevesti nima tožbene pravice, da zahteva doto, in da so dajatve, katerim ne odgovarja tožbena pravica, zmatrati kot daritve (§-a 940. in 941. obč. drž. zak.), se vendar doto radi svoje pravne narave in po zakonu določenega namena, da olajšuje možu z zakonsko družbo spojene potroške (§ 1218. obč. drž. zak.), ne more imeti kot enostranska neodplatna dajatev, ker je namen neveste pri njeni ustanovitvi bistveno naperjen na protidajatve, zadevajoče moža, katere ne pri-
jajo samo možu, ampak tudi ženi in imajo torej naravo namestka za doto. S tem izključena je pa daritev. Radi tega se ne more imeti imovinske naklonitve, nahajajoče se v ženitni pogodbi, kot daritev in se torej ni moglo ugoditi v tem oziru tožnični revizijski pritožbi. — Revizijska pritožba toženca naperjena je proti vsebini višjesodne razsodbe, s katero se je obsodil, in se mora deloma zmatrati kot vpravičena. Pritrditi se mora izvajanjem, s katerimi je višje sodišče dokazalo, da je odstop tirjatve v znesku 9500 gld. daritev in da se tudi ni ozirati na to, če se je popustil

znesek 1000 gld., ko je poplačal to tirjatev dolžnik Ferdinand M., kakor so tudi vtemeljena razmotrivanja, da tožničina mati za časa daritev ni posedovala drugega premoženja, kakor preje navedenih predmetov. Toda nevpravičen in nevtemeljen je domnevek, da se je sklenila ženitna pogodba pred odstopnim pismom in da bi se smelo odstopno opravilo preudarjati samo po onem imovinskem stanji, kateri je nastal vsled ženitne pogodbe. Ker manjka vsaki dokaz za prioriteto jednega ali drugega pravnega opravila, mora se z ozirom na čas in kraj izdajatve teh listin, oziraje se na osebe, ktere so ju izdale, in na razloge, radi katerih so ju napravila pogodnika, sklepati, da se je oboje opravil sklenilo v zvezi, da sta samo jedno pravno dejanje in da se je način deljenja v dve listini volil samo radi tega, da bi se prikrila nezakonita daritev tirjatve v znesku 9500 gld. Ako se pa zmatra oboje opravil kot jedno pravno dejanje, preračunati je nezakonito obilico daritve po imovinskem stanji, kakoršno je bilo pred napravo obeh listin in kakoršno se je razložilo preje. Preračun te obilice, kateri je napravilo višje sodišče in ki se opira na domnevo, da se je ženitna pogodba napravila pred odstopnim pismom z daritvijo in da je od njega neodvisno pravno dejanje, se ne da vzdržati. Opirajoč se na jedino pravo stališče, da se zmatra oboje opravil kot jedno pravno dejanje in da je tožničina mati samo z daritvijo tirjatve 9500 gld. podarila nezakonito, vidi se, da je vpravičena tožnica nazaj zahtevati pri imovinskem stanu 13100 gld. znesek 2950 gld., pri imovinskem stanu 13300 gld., znesek 2850 gld., pri imovinskem stanu 12800 gld. znesek 3100 gld. in pri imovinskem stanu 13000 gld. znesek 3000 gld., kakor bode se dognal dokaz o imovinskem stanu njene matere. Toženec vgovarja sicer tožničinemu zahtevku, opirajoč se na določbo §-a 952. obč. drž. zak., da ne poseduje več podarjene stvari ali njene vrednosti in da je ni dal iz posesti na nepošten način, vendar niso te trditve dokazane in posebno ne vpravičujeta po daritvi nastalo zmanjšanje premoženja tožničine matere in obremenitev zemljišč sklepa, da ni več skupila za tirjatev v nobeni podobi. V tem zmislu morala se je odločba višjega sodišča popraviti in deloma ugoditi revizijski toženčevi pritožbi. Izrek o stroških vtemeljen je s tem, da je tožnica propala s precejšnjim delom svojega zahtevka, radi česar se jej more priznati samo dobljenemu znesku primeren del stroškov prve in druge sto-

pinje, nasprotno mora pa trpeti sama stroške tretje stopinje, ker je njeno pravno sredstvo ostalo brezuspešno, in povrniti tožencu vse stroške revizijskega odgovora in eno tretjino njegovih revizijskih stroškov, kar odgovarja doseženemu uspehu. Na izid dopuščenih dokazov se pri odmeri stroškov ni oziralo, ker te trditve niso povzročile nobenih znatnih stroškov.¹⁾

P.

b) K razlaganju § a 887. obč. drž. zak.

S tožbo de pr. 26. aprila 1894, št. 6553 tožila je Neža K. pri mestno del. okrajnem sodišču v Celji Antona K., da mora mesto nje plačati njen dolg pri Alojziju W. na kupnini v znesku 45 gld. z obrestmi, pravnimi in rubeženskimi stroški vred.

Tožba se opira na sledeče okolnosti:

Neža K. prodala je s kupno pogodbo z dne 22. jan. 1885. l. svoji posestvi vl. št. 75 kat. obč. Prožinskavas in vl. št. 58 kat. obč. Sv. Lovrenc tožencu Antonu K. in njegovi takratni nevesti Rozaliji I. za 2350 gld. Na račun kupnine prevzela sta kupca razne dolgove v svojo plačilno obljubo ter obljubila, da bodeta plačevala od ostanka 565 gld. 24 kr. prodajalki vsako leto delni znesek 20 gld. Še prej ko se je napravila pismena kupna pogodba, sta se tožnica in toženec (njen sin) tako dogovorila, da bode le-ta (toženec) od ostale kupnine plačal samo 350 gld. prodajalki v letnih zneskih po 20 gld., iz ostalih 215 gld. 24 kr. pa poplačal razne manjše, izrecno navedene prodajalkine dolgove. Ta dogovor se je nevesti Rozaliji I. po ženinovi želji nalašč zamolčal in se vsled tega tudi ni zapisal v pismo kupno pogodbo.

¹⁾ Razsodbe vseh sodnih instanc ne zde se v tem oziru vtemeljene, ker se je tožbeni zahtevek gledé izpodbijanja naklonitve imovine v ženitni pogodbi zavrnil. Tudi v ženitnih pogodbah nahaja se lahko daritev, kar poudarja višjesodna razsodba popolnoma pravilno, ker dota je samo ono, kar nakloni nevesta ženinu v to svrho, da mu olajša z zakonsko družbo spojene potroške, v ženitnih pogodbah nahajajo se pa lahko tudi pogodbe, katere nimajo kot bistveni pogoj ženitve, ampak se sklenejo po strankah samo z ozirom na bližnjo ženitev. Radi tega smela se je tudi ženitna pogodba v tem slučaju izpodbijati. Zdi se pa, da najvišje sodišče tudi ni prav preračunilo nezakonito obilico, ampak da je pravilen račun, nahajajoč se v višjesodni odločbi in sicer ravno z ozirom na to, da sta obe pogodbi sklenili se istodobno in se mora torej izračuniti vrednost vseh naklonitev skupno in potem preračunati tudi obilico, ne pa kar prezreti jedno naklonitev.

Mestno del. okrajno sodišče v C. zavrnilo je tožbeno zahtevo z razsodbo z dne 19. avgusta 1894, št. 12688.

Razlogi:

Tožnica Neža K. trdi, da se je leta 1885. s sinom Antonom K. tako pogodila, da proda svoje posestvo sinu in njegovi nevesti za 2350 gld., da bode sin prevzel vse dolgove, vrh tega pa tožnici plačal še 350 gld., dalje, da jo je sin prosil, naj o manjših dolgovih ne pove nevesti, da so pa bili ti dolgovi, ki se niso zapisali v kupni pogodbi, izrecno imenovani, in da se je med temi dolgovi imenoval tudi dolg Neže K. pri Alojziju W. na kupnini v znesku 45 gld. Ker se Anton K. brani plačati ta dolg, zahteva Neža K. v svoji tožbi, naj Anton K. pripozna, da se je ž njo tako pogodil, da bode kot delno odplačilo za prodano posestvo plačal tudi dolg pri Alojziju W. in da naj plača ta dolg s stroški vred. Toženec zanika tožničine trditve in trdi, da sta on in njegova nevesta od tožnice kupila posestvo in prevzela samo v kupni pogodbi navedene dolgove. Preudariti je torej treba, je-li se je tožnica s tožencem takoj pogodila, kakor ona trdi. To prašanje se mora zanikati. Na podlagi izpovedeb prič Jožefa K. in Reze K. zmatrati se mora kot dognano, da sta se tožnica in toženec samo menila o kupni pogodbi, da se pa pogodba ni končno sklenila. Ti pomenki se ne morejo zmatrati kot pogodba v zmislu §-a 885. obč. drž. zak. Da so ti pomenki bili le pogovori o kupni pogodbi, ne pa kupna pogodba sama, sledi že iz 4. točke kupne pogodbe z dne 22. januarja 1885. l. Po tej točki bila je veljavnost kupne pogodbe odvisna od poroke med Antonom K. in njegovo nevesto Rozalijo. Po pričah Jožefu K. in Rezi K. je sicer dokazano, da je toženec Anton K. po odhodu neveste obljubil plačati vse materine dolgove, torej tudi dolg pri Alojziju W., da je pa izrecno naprosil svojo mater, naj teh malih dolgov ne omeni, da bi se nevesta in njeni stariši ne ustrašili. Ni pa dokazano, da je tožnica to ponudbo ali obljubo sprejela v zmislu §-a 862. obč. drž. zak. Priče tega niso potrdile. Naopak je iz pričevanja celo razvidno, da je Anton K. to obljubo storil, da se pa med njim in Nežo K. v tem oziru ni sklenila nikaka pogodba. Tožnica dalje ni trdila, da bi bila Antonu K. posestvo prodala pod istimi pogoji, ako bi se toženec ne bil oženil. Iz tega je razvidno, da tožnica ni imela volje tožencu samemu posestva prodati, ker je

v 4. točki kupne pogodbe z dne 22. januarija 1885. l. izrecno pogojeno, da dobita kupca posest in užitek posestva šele po poroki. Pismena kupna pogodba se je pa drugače sklenila, kakor so se glasili ustni pomenki. Kakor pričajo Jakob J., Mica J., Rozalija K. in Janez K., se mora za dokazano zmatrati, da je tožnica na prashanje Jakoba J., očeta ml. neveste in sokupovalke Rozalije J., izrecno potrdila, da nima drugih dolgov, kakor one, ki so se navedli v pismeni kupni pogodbi. Na poprejšnji dogovor z Antonom K., ki se ne strinja s pismeno kupno pogodbo, se tožnica ne more opirati, ker toženec ni bil pooblaščenec svoje neveste. Ta dogovor nima vseh lastnosti, ki so za pogodbo potrebne (§ 862. obč. drž. zak.) Dalje je Neža K. pri pismeni kupni pogodbi zatajila svoj dolg pri Alojziju W., akoprav jo je zastopnik sokupovalke Rozalije J. opozoril, da bode morala sama plačati dolgoe, katere bode zatajila. Ko bi bil ustni dogovor med Nežo K. in Antonom K. res prava pogodba, bila bi ista razveljavljena po drugi, t. j. pismeni pogodbi, z dne 22. januarija 1885. l. (§-i 887., 914. in sl. obč. drž. zak.) Ker torej med tožnico in tožencem ni druge veljavne pogodbe razven one z dne 22. januarija 1885. l., v tej pogodbi pa toženec tirjatve Alojzija W. ni prevzel v svojo plačilno obljubo, tožnica iz pravnega naslova pogodbe ne more zahtevati, da bi toženec plačal ta dolg. Tožbena zahteva se je morala torej zavrniti.

Vsled tožničine apelacije predrugačilo je višje deželno sodišče v G. to rabsodbo z naredbo z dne 28. novembra 1894. l., št. 10226, ter ugodilo tožbeni zahtevi, ako stori tožnica glavno prisego, da se je res leta 1885. s tožencem tako dogovorila, da bode izročila njemu in njegovi takratni nevesti Rozaliji J. svoja posestva, da je potem imenovala svoje dolgoe, med temi tudi tirjatev Alojzija W. v znesku 45 gld. in da je toženec obljubil plačati vse te dolgoe ter tožnico naprosil, naj manjših dolgov ne dá zapisati v pismeno kupno pogodbo in v teh tudi Rozaliji J. nič ne omeni, ker bode on itak poravnal tudi manjše dolgoe.

Razlogi:

Ako tožnica stori navedeno prisego, ki se je nji vrnila, se mora zmatrati za dokazano, da je tožnica molče sprejela toženčevo ponudbo, da bode plačal zanjo več dolgov, med temi tudi tirjatev Alojzija W. v znesku 45 gld., da pa naj ona te dolgoe zamolči,

kajti tožnica več dolgov, med temi tudi tirjatev Alojzija W. pri pismeni kupni pogodbi ni imenovala, akoprav jo je Jakob J. opozoril, naj to stori. To sledi dalje iz tega, da toženec pri pismeni pogodbi ni niti vgovarjal, niti dal potrebnega pojasnila, čeprav mu je bila stvar znana, ako je namreč to res, kar se naj po prisegi dokaže, ter sta mu vprašanje Jakoba J. in vedenje tožnice dala dovolj povoda za to. Toženec je torej na podlagi samostalne pogodbe dolžan plačati tirjatev Alojzija W. Ta pogodba je od pismene pogodbe z dne 22. januarija 1885. l. bila le toliko odvisna, da je bila veljavnost pismene pogodbe pogoj prejšnje pogodbe, dalje, da tožnica po dogovoru ni smela imenovati, oziroma ni imenovala v pismeni pogodbi onih manjših dolgov nevesti Rozaliji J. Toženčeva zaveza obsega z ozirom na njegovo splošno obljubo tudi tekoče obresti in vse pripadke, ki so ravno vsled tega nastali, ker toženec upniku ni pravočasno plačal. Uporaba §-a 887. obč. drž. zak. je po vsebini pogodbe z dne 22. januarija 1885. l. tem manje vtemeljena, ker se izvaja tožbena zahteva iz samostalnega pravnega razmerja ter nima niti namena doseči uspeh tudi proti Rozaliji K. Ker sta priči Jožef in Reza K. zavržni in ker ti dve priči niti nista potrdili vseh podrobnosti, dopustila se je glavna tožnici vrnena prisega o odločilnih in zanikanih okolnostih.

Proti višjesodni naredbi pritožil se je toženec. Najvišje sodišče je pa potrdilo višjesodno naredbo z rzsodbo z dne 6. marca 1895, št. 2193, sklicevaje se na razloge druge instance.

Dr. J. Hrašovec.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 6. za mesec junij t. l. sledečo vsebino: Sirotinska povjerenstva u gradovima. Napisao dr. F. J. Spevec. Nastavak. — Primjetba k poglavju trećem, odsjeku II., odjelu 10. Rušnovljeve osnove stečajnoga reda: „o pobijanju pravnih posala sklopljenih prije otvorenja stečaja po prezaduženiku na štetu njegovih vjerovnika“. Napisao ff. — Ta številka prinaša tudi obilico praktičnih slučajev iz pravosodja vsake stroke, književne in razne vesti.

Das Strafrecht. Dr. Avgust Finger. — Berolin 1894. Heymann. Ako-ravno je naš kazenski zakon že dolgo vrsto let v veljavi in se že desetletja pripravlja, da bi se prenenredil, vender smo še vedno pogrešali siste-

matične knjige o novem kazenskem zakonu v literaturi. Dr. A. Finger je prvi, kateri je izdelal naš kazenski zakon v naznanjeni knjigi sistematično. Ker ni upati, da bi načrt novega kazenskega zakona zadobil v kratkem veljavo, je tem važneje, da je izišla tu naznanjena knjiga, katera bode prijala praktiku, kakor vseučiliščnikom.

Die sogenannten zueigliedrigen Verträge, insbesondere die Verträge zu Gunsten Dritter nach gemeinem und oesterreichischem Recht. Dr. A. Ehrenzweig. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Die Fundamente der Volkswirtschaftslehre. Dr. W. Neurath. — Leipzig 1894.

Production und Consumtion in der Volkswirtschaft. J. Lehr. — Herausgegeben von Frankenstein.

Der Wasserdiebstahl. — Hippel.

Die preussische Agrargesetzgebung. — A. Glatzel.

Abhandlungen über Fragen des österr. Wahlrechtes. I. Die Ortsgemeinde und die Ortschaft in der Wählerclasse etc. — Dr. Juraschek. — Dunaj. — Manz. — 1895.

Civilrechtsfälle ohne Entscheidungen Ihering. — 7. natis.

Das Gesetz vom 18. Februar 1878, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von Eisenbahnen. Mit Erläuterungen. — v. Kautsel. — Dunaj. — Manz. — 1895.

Recueil, nouveau, général de traités et autres actes relatifs aux rapports de droit international. II. Serie. tome XX. Livr. 1.

Die Gesetze und Verordnungen über das österreichische Gewerbewesen sammt den Gesetzen über die Sonntagsruhe und Ausverkäufe und den Vorschriften über jene Erwerbszweige, welche nicht unter die Bestimmungen der Gewerbeordnung fallen. Dr. Friedrich Duschenes. Commentirte Ausgabe der österreichischen Reichsgesetze. — Praga. 1895. — Höfer & Klouček.

Der Verwaltungsgerichtshof. Dr. Mahl Sundl. Die diesbezüglichen Gesetze und Verordnungen erläutert durch den Motivenbericht, beziehungsweise die erläuternden Bemerkungen der k. k. Regierung und durch die Commissionsberichte des Herren- und Abgeordnetenhauses sowie durch die einschlägigen Erkenntnisse und Beschlüsse des Verwaltungsgerichtshofes. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Die Obligationenverhältnisse des österreichischen allgemeinen Privatrechtes. Dr. Joseph Schey. I. del, 2. zvezek. — Na Dunaji. 1895. — Manz.

Ta zvezek naznanjene knjige je nadaljevanje dela, čegar prvi zvezek je izišel l. 1890. V prvem zvezku obdeloval je pisatelj posojilno pogodbo. V le-tem drugem zvezku obdeluje pa posodbeno pogodbo, hranilno pogodbo in sprejemanja gostov. Pisatelj namerava izdati tretji zvezek, v katerem se bode razpravljajal nauk o poslovodstvu. S tem zneskom končan bi bil prvi del. Druga obligacijska opravila obdelovati misli pisatelj v sledečih dveh delih, katera bosta izišla v zvezkih, s samostojno vsebino. Pisatelj je tako znan, da se njegovo delo samo priporoča.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1895.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: okrajni sodnik v Rožeku Josip Brumar deželnosodnim svetnikom in predstojnikom okrajnega sodišča na dosedanjem službenem mestu; sodni pristav v Celovcu dr. Gustav Wokaun okrajnim sodnikom v Gornji Radgoni; sodni pristav v Ilirski Bistrici dr. Rudolf Thomann deželnosodnim pristavom v Ljubljani; avskultant Rudolf Lazarich pristavom okrajnega sodišča v Poreču; avskultant Henrik Stepančič pristavom v Ilirski Bistrici; avskultant Fran Peterlin pristavom v Črnomlju; pravna praktikanta v Gradcu dr. Adolf Ledenig in dr. Theod. König avskultantoma za Štajersko; pravni praktikant pri deželnem sodišči v Ljubljani Anton Bulovec avskultantom za Kranjsko; konceptni praktikant pri policijskem ravnateljstvu v Trstu O. Podberniki začasnim policijskim koncipistom. — Premješčen je sodni pristav v Črnomlju Ivan Pogačnik v Vipavo in prideljen sodišču na Krškem.

— (Mednarodno kriminalistično društvo) zborovalo bode od dne 11. do vštetega 15. avgusta t. l. v Lincu. Posvetovalo se bode na tem zborovanju med drugim tudi o vplivu novejših kazensko-pravnih nazorov na zakonodavstvo o poskusu in udeležbi in o izobraževanju praktičnih kriminalistov.

— (Nalaganje sirotinskih novcev.) Ministerstvo za notranje zadeve izdalo je dodatni paragraf k vzornemu ustanovilu za hranilnice, da je moglo pravosodno ministerstvo najti boljši način, kako se morejo nalagati sirotinske novce pri hranilnicah in shranjevati dotične hranilnične knjižice. Pravosodno ministerstvo izdalo je vsled tega naredbo z dne 16. junija 1895, št. 12290, po kateri se morajo vloge varovancev vinkulirati, vsled česar more denar na tako knjižico sprejeti le po sodišču izrecno v to pooblaščená osoba. Vinkuliranje preskrbi hranilnica vsled sodniškega ukaza in mora, kdor hoče na tako knjižico vzdigniti obresti, izkazati se s sodniškim dovoljenjem. Knjižica sama izroči se skrbniku ali se pa položi v sodno shrambo.

— (Revizija konkurznega reda.) Dne 26. junija t. l. poročal je v to postavljeni odsek nižje avstrijski trgovinski zbornici o reviziji konkurznega reda in o peticiji, katera naj bi se poslala na pravosodno ministerstvo. V tej peticiji izraža se posebno želja, da bi se prenaredila doslej veljavna določila o poravnavanju. Osnova peticije se je jednoglasno odobrila.

— (Zborovanje galiških pravnikov) bilo je dne 29. pret. m. v Stanislavu. Predavalo se je o reformi našega civilno-pravdnega reda, o pozitivizmu v kazenskem pravu in o nekaterih vprašanjih iz kazensko-pravdnega reda. Vsa poročila so se odobrila.

Pregled pravosodstva.

532. Na prošnjo nezakonskega očeta je določiti narok, da se dožene poravnava gledé alimentacije nezakonskega otroka v nespornem postopanju.

O. z dne 12. februvarija 1895, št. 1522. Z. f. N. št. 13 ex 1895.

533. Po varuštvu nezakonskega nedoletnika pri okrajnem glavarstvu vloženo naznanilo spremembe veroizpovedanja je sicer vzrok, da intervenuje nadzorstvena oblast, ne vpravičuje pa imenovanja kuratorja ad actum, da izpodbija odredbo okrajnega glavarstva.

O. z dne 11. oktobra 1894, št. 10873. Przeglad št. 4 ex 1895.

534. Ker je darovalka pri izročitvi ključev rekla: „Jutri si daj stvarij gori prinesiti“ ter je umrla še isti dan, se predaja še ni izvršila ter daritev ni perfektna.

R. z dne 20. septembra 1894, št. 8517. Č. P. str. 319 ex 1895.

535. Uživalec nima pravice zidati na stvari, na kateri mu pristojta samo usus fructus.

R. z dne 21. novembra 1894, št. 12301. Przeglad št. 3 ex 1895.

536. Zavarovalne police, glaseče se na dediče, ne spadajo v zapuščinsko imetje, pač pa če se glase aux porteurs ter se nahajajo v posesti zapustnika.

R. z dne 12. februvarija 1895, št. 1523. Z. f. N. št. 16 ex 1895.

537. Zahtevek v zmislu §-a 812. obč. drž. zak. ni dovoljen, če obstoja zapuščina le iz hranilničnih knjižic ter je dokazano, da nimajo dediči nobene imetje.

O. z dne 5. marca 1895, št. 2551. Z. f. N. št. 15 ex 1895.

538. Zahtevek po čl. 37. trg. zak. je vpravičen tudi, če niso sporne dejanske podlage vpisa v trgovinsko knjigo, temveč le pravniški značaj opravila, ki se hoče dokazati po vpisu.

O. z dne 6. janurvarija 1895, št. 314. J. B. št. 11 ex 1895.

539. Kdor zahteva predložbo nasprotnikovih trgovinskih knjig, temu ni treba imenovati knjig, v katerih se nahaja vpis.

O. z dne 15. janurvarija 1895, št. 15610 ex 1894. J. M. 1142.

540. Vprašanje, je-li v inozemstvu izdana menica že zastarela, se reši po zakonih veljavnih na kraju, kjer se je vršila menična izjava.

R. z dne 21. novembra 1894, št. 12892. Przeglad št. 3 ex 1895.

541. Pupilarno sigurni efektje se ne smejo zamenjati z zavarovalno polico.

O. z dne 19. februvarija 1895, št. 1823. Z. f. N. št. 15 ex 1895.

542. Politično uradna dovolitev razdelitve zemljišča v stavbišča, je sicer potrebna za dovolitev grajenja, ne pa za dovolitev zemljiško-knjižnega pripisa in odpisa delov zemljiško-knjižnega telesa.

O. z dne 7. marca 1895, št. 2251. Z. f. N. št. 17 ex 1895.

543. Tožbe iz relativnih trgovinskih opravil proti c. kr. drž. železnici se vlagajo pri trgovinskih sodiščih.

R. z dne 4. janurvarija 1895, št. 15167. J. M. 1135.

544. Obljuba, poslati plačilo v določen kraj, ustanavlja forum prorogatum tega kraja.

R. z dne 10. oktobra 1894, št. 11929. G. H. št. 16 ex 1895.

545. Ne nasprotuje načelu: „non bis in idem“ — če se pravomočno odbita tirjatev iztoži iz drugega naslova.

R. z dne 7. februarja 1895, št. 1275. Przeglad št. 3 ex 1895.

546. Prisojilna listina izdana o zapuščinski zadevi ne dokaže lastninske pravice do gotove stvari. Le-ta služi le v legitimacijo.

R. z dne 13. februarja 1895, št. 1705. Č. P. str. 249 ex 1895.

547. Dokaz v večem spomin je dopustiti tudi, če se verjetno poudarja, da morejo priče po preteku daljšega časa pozabiti stvar — ali pa izgubiti natančen spomin.

O. z dne 15. januarja 1895, št. 444. Przeglad št. 5 ex 1895.

548. Znesek 40 kr., ki se je prisodil kot odškodnina za odtuženi zaslužek, ni enak alimentaciji v zmislu §-a 7. zak. z dne 29. aprila 1873, št. 68. drž. zak.

O. z dne 1. maja 1894, št. 5109. Č. P. str. 265 ex 1895.

549. V pravnih v najemnem postopanju se ne sme prorogirati drugo sodišče, kakor le-to, v česar okrožji leže v najem dane stvari.

R. z dne 5. marca 1895, št. 2649. Przeglad št. 5 ex 1895.

550. V postopanju radi motene posesti se ne sme sklicevati na posest prednikovo.

O. z dne 16. oktobra 1894, št. 11887. Przeglad št. 2 ex 1895.

551. Kdor ovadi izmišljeno dejanje ter je potrdi kot priča, zakrivi hudodelstvo goljufije, ter prestopke zoper varnost časti.

R. z dne 1. marca 1895, št. 15571. Č. P. str. 324 ex 1895.

552. Nevpravičeni uboj in prisvojitve vidre znači dejanje v zmislu §-a 171. k. z.

R. z dne 21. decembra 1894, št. 12791. J. M. 1132.

553. Kupec stvari, glede katere si je pridržal prodajalec do popolnega plačila kupnine lastninsko pravico, zakrivi dejanje v zmislu §-a 183. k. z., če otuji stvar pred plačilom kupnine, kajti § 1063. obč. drž. zak. se more razveljaviti po dopustnem pactum reservati dominii.

R. z dne 15. februarja 1895, št. 14748. Č. P. str. 29 ex 1895.

554. Dopustno je resnico dokazati v slučajih §-a 490. k. z. še v prižbenem postopanju.

O. z dne 2. oktobra 1894, št. 11800. Przeglad št. 5 ex 1895.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsakega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 5 v Gospodski ulici; upravištvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal
Anton Levec, c. kr. sodni pristav

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

